

ISAAC ASIMOV

Roboti úsvitu

ARGO
TRITON

Isaac
ROBOTI Asimov
ÚSVITU

ARGO
TRITON

Přeložil Karel Čermák.

Isaac Asimov
Roboti úsvitu

Copyright © 1983 by Nightfall, Inc.
Translation © Karel Čermák, 2002
Cover photo © Tonis Pan | Bigstock.com
Cover © Lukáš Tuma, 2012
© Stanislav Juhaňák – Triton, 2012

This translation published by arrangement with The Doubleday
Broadway Publishing Group, a division of Random House, Inc.

ISBN 978-80-7387-595-4 (Triton)
ISBN 978-80-257-0719-7 (Argo)

Nakladatelství Triton, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.triton-books.cz

Nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00 Praha 3
www.argo.cz

ROBOTI Isaac
Asimov
ŪSVITU

ARGO
TRITON

*Marvinu Minskemu a Josephu F. Engelbergovi,
kteří jsou ztělesněním (každý svým způsobem)
teorie a praxe robotiky.*

1. Baley

1

Eliáš Baley si mumlal ve stínu stromu: „No jasně. Potím se.“

Když přestal, narovnal se a hřbetem ruky si setřel pot z čela. Se sveřepým výrazem přelétl i zbytek promáčeného těla. „*Nechci se potit,*“ prohlásil, jako by oslovoval samotný vesmírný zákon. Občas ho tyto nezbytné, nicméně nepříjemné, věci přiváděly do stavu rozmrzelosti.

Ve Městě, kde byla teplota i vlhkost dokonale kontrolována, se nikdo nikdy nepotil. Nanejvýš snad tam, kde se těmito pro člověka nutnými záležitostmi zabývali, tedy v oborech tepelné výroby a tepelné izolace.

A teď *takovéhle* zcivilizování.

Zalétl pohledem k poli, kde pracovala skupinka mužů a žen. Dalo by se říci, že Baley jejich práci řídil. Většinou to byli mladí, dospívající lidé, dali se však mezi nimi objevit i Baleyho vrstevníci, tedy lidé středního věku. Zkoušeli právě kypřit půdu, ale byli zvyklí i na jiné práce, které jim roboti plánovali. Ti by samozřejmě zvládli všechno mnohem lépe, ale neměli příkázáno nic víc, než jenom čekat opodál. Pro tentokrát je nahrazovali lidé.

Po obloze pluly mraky a jeden z nich právě zakryl slunce. Baley pátravě vzhlédl. To znamená, že žhnoucí pálava (a stejně tak pocení) na chvíli poleví, pokud nezačne rovnou pršet. I to by se mohlo stát.

Jako všechno, měl své problémy i Vnějšek. Člověk si všude může vybírat hned z několika nepříjemností zároveň.

Baleyho i tentokrát překvapilo, že tak malý mrak je schopen zakrýt hned celé slunce. Země, navzdory tomu, že obloha zůstane modrá, vždycky potemní. Od obzoru po obzor.

Stál tam, nad sebou listnatou klenbu stromoví (dalo by se říci, že stavebním, na dotyk příjemným, materiálem tohoto rádooby stropu, jakož i stěn, byla kůra) a znovu pohlédl na skupinu. Chodili sem pravidelně každý týden, počasí nepočásí.

Dnes se vesměs jednalo o nováčky, kteří se rozhodli rozšířit řady těch několika kurážných, co zde začínali. Svým dílem k tomu přispěla i Městská správa. Ne, že by jim nějak přímo pomáhala, spíš jim nijak zvlášť neškodila.

Po Baleyho pravici – směrem k východu, jak napovídalo postavení pozdně odpoledního slunce – se až k obzoru vypínala Jehlanovitá, mnohoprstá kopule Města a pod ní bylo ukryto vše, co dělá život životem. Baley rovněž zahlédl malý, pohybující se bod, který byl ovšem tak daleko, že se o něm nedalo říct nic určitějšího.

Přesto si byl jistý, ať už podle způsobu pohybu či podle nezřetelných znaků, že je to robot. Ale vzhledem k tomu, že povrch Země, s výjimkou Měst, byl z větší části oblastí robotů, to nebylo žádné překvapení. Lidské bytosti zde zastupovala pouze tato skupinka, do níž patřil i Baley – všichni snili, že jednoho dne vyrazí ke hvězdám, na nichž se usadí.

Terčem Baleyho zájmu se opět stali jeho pracující kolegové. Dlouze se na každého z nich zahleděl. Znal jejich tváře a stejně tak i jména. Pracovali, učili se snášet podmínky Vnějšku –

Vtom se zamračil a zabručel: „Kde je Bentley?“

„Tady jsem, tati,“ uslyšel za sebou zadýchaný hlas.

Baley se otočil. „Tohle mi *nedělej*, Bene.“

„Nemám dělat co?“

„Takhle se ke mně plížít. I bez takovýchhle překvapení mám dost problémů, abych se s celým tímhle Vnějškem vyrovnal.“

„Nechtěl jsem tě vylekat. Ale uznej, že je hrozně těžké chodit po trávě tak, aby to rámusilo. To si jeden nepomůže. Ale tati, nechtěl bys už třeba začít přemýšlet o návratu? Jsi Venku přes dvě hodiny a myslím, že už toho máš tak akorát dost.“

„Proč? Protože je mi pětadvacet, zatímco tobě, lidskému mláďeti, je stěží devatenáct? Proto si myslíš, že bys měl na svého sešlého tatínka dohlížet?“

„Ano, myslím,“ odpověděl Ben. „Opět se ti, slovatný detektive, podařilo trefit hřebíček přímo na hlavičku.“

Pak se upřímně zasmál. Měl kulatou tvář a v ní živé oči. Je hodně podobný Jessii, uvědomoval si Baley, své matce. Otcí, jehož tvář byla podlouhlá a převážně zachmuřená, už tolik ne.

V čem ale Ben svého otce zapřít nemohl, byl jeho způsob uvažování. Když k tomu chvílemi ještě přidal vrásku důstojné vážnosti, jen stěží by o legitimitě jeho původu někdo pochyboval.

„Cítím se výborně,“ promluvil znovu Baley.

„Jasně, tati. Nikdo na tom není líp nežli ty, vzhledem –“

„Vzhledem k čemu?“

„Tvému věku, samozřejmě. A vůbec si nemysli, že bych třeba zapomínal na to, že patříš k těm několika, kteří tady začínali. Ale jak jsem tě viděl pod tím stromem, napadlo mě, že už toho má starý muž zřejmě dost.“

Baley se prudce napřímil. „Já ti dám starého muže!“ Robot, kterého si všiml před chvílí, když pozoroval Město, se mezitím přiblížil natolik, že mohl být snadno rozpoznán, nicméně Baley již tuto záležitost pustil z hlavy jako nepodstatnou. Namísto toho vysvětloval: „Domnívám se, že je poměrně rozumné uklidit se na chvíli pod strom, jestliže slunce takhle pálí. Stejně jako se učíme snášet nevýhody Vnějšku, musíme umět využívatí jeho předností. Á, slunce už nám zase vylézá.“

„Jo, vylézá, to máš pravdu. Ale stejně, nechceš raději dovnitř?“

„Neboj se, já vydržím. Když už je mi dopřáno strávit jedno odpoledne z týdne tady Venku, tak ho tady taky strávím. Je to moje výsada. Od toho mám hodnost C-7.“

„Tohle ale není otázka výsad, tati. To je záležitost případného vyčerpání.“

„Snad už jsem ti řekl, že se cítím dobře.“

„Ano. A jen co přijdeš domů, vlezeš si rovnou do postele, aby sis užil tmy.“

„Přirozené to protilátky při zvýšeném ozáření.“

„A máma se zase bude trápit.“

„No tak ji nech trápit, když jí to dělá dobře. A kromě toho – ty si tady připadáš jako nějak ublížený? Mně teda víc vadí, že se *potím*, ovšem na to si musím zvykat. Před tím nelze utíkat. Když jsem začínal, tak jsem si takhle daleko od Města ani netroufl, abych se nemusel obávat, zda se vůbec dokážu vrátit – nakonec, tys byl jediný, kdo mě doprovázel. A podívej se, kolik toho máme dneska a jak daleko až můžu dojít, dá se říci, bez potíží. A té práce co zastanu. Vydržím klidně ještě hodinu. V pohodě. A řeknu ti, Bene, že tvoje matka by udělala jediné dobře, kdyby se tady občas objevila.“

„Kdo? Máma? Žertuješ, vid’?“

„No, tak trochu. Ale představ si, že za čas už nebudeme moci jít dál, protože ona nebude chtít.“

„A tebe to samozřejmě potěší. Tati, nic si nenamlouvej. Ono to takhle stejně nepůjde napořád – jestli si až dosud starý nepřipadáš, tak jednou si to beztak budeš muset přiznat. Tahle hra je pro mladé.“

„Víš,“ podíval se na něj Baley, pěsti zpola sevřené, „jenom jestli nejsi až moc přemoudřelý s těmi tvými mladými. Byl jsi někdy mimo Zemi? Byl snad někdo z těchhle lidí, z těch co jsou tady, na poli, někdy mimo Zemi? Pokud vím, tak jenom já. Před dvěma lety. Když ještě žádná aklimatizace nebyla. A přežil jsem.“

„Já o tom vím, tati, ale to byla přechodná záležitost. A navíc při služebním výkonu, kdy nad tebou držela ochrannou ruku vyspělejší společnost. To bylo něco úplně jiného.“

„To nebylo vůbec *nic jiného*“, vzdoroval Baley, ačkoli ani on sám o tom ve svém srdci přesvědčen nebyl. „A nemá cenu se o tom bavit, dokud nebude možné si to zkusit. Jenom kdybych dostal povolení k cestě na Aururu, aby se ta jednání dostala ze Země.“

„Na to zapomeň. To zas tak jednoduché nebude.“

„Ale zkusit to musíme. Nedostaneme-li zelenou z Aurory, pak Správa nám odejít nedovolí nikdy. Aurora je největší a nejmocnější ze všech Vnějších světů a co tam řeknou –“

„Stane se. Víím. O tomhle všem jsme už mluvili nejmíň milionkrát. Ale proč bys musel pro to povolení přímo tam? Máme přece ještě takové věci jako třeba hyper-přenos. Klidně jim to můžeš říct odsud. Ale to už jsem ti taky říkal mockrát.“

„Protože to neznamená totéž. My se s nimi potřebujeme setkat osobně – a *tohle* jsem zase už mockrát vysvětloval já tobě.“

„Ať už je to tak, nebo onak,“ ozval se opět Ben, „stejně na to nejsme přichystaní.“

„Připraveni ovšem nejsme jenom kvůli tomu, že nám Země nemůže dát lodě. Zato vesmířané ano, a to včetně nutné technické pomoci.“

„Víra hory přenáší, jak se prý říkávalo. Proč by to asi vesmířané dělali? Kdy to bude, že se krátkověcí Pozemšťané dočkají jejich laskavosti?“

„Kdybych jim řekl –“

Ben se zasmál. „Tati, prosím tě. Vždyť ty chceš na Aururu jenom abys zase viděl tu ženskou.“

Baley se zamračil, až mu jeho obočí převislo přes jeho hluboko posazené oči. „Ženská? U Jehovábela, Bene, o čem to mluvíš?“

„Dobře, tati, takže teď jenom mezi námi – mámě ani slovo –

jak to bylo s tou ženou na Solarii? Už nejsem malý. Myslím, že už mi to můžeš říct.“

„Na Solarii? S jakou ženou?“

„Jak to dokážeš, dívat se mi do očí a zapírat přede mnou ženu, kterou díky hypervlnnému vysílání znají všichni na Zemi. Gladii Delmarrovou. *Tuhle* ženu myslím.“

„Tak s *tou* nebylo nic. Celá ta hypervlnná věc byla nesmyslem. I tohle jsem ti ale říkal už tisíckrát. Vůbec taková nebyla. Ani *já* takový nebyl. Všechno to byl jenom výmysl a dobře víš, že to všechno dělali navzdory mým protestům. A jenom proto, že si mysleli, že to v očích vesmíranů postaví Zemi do příznivějšího světla. A sám si můžeš snadno ověřit, že ani tvé matce jsem nikdy nenaznačoval nic jiného.“

„Nic takového by mě nenapadlo. Ale stejně, ta Gladia přece odcestovala na Aururu a ty tam chceš teď také.“

„Tedy mi chceš říct, že si doopravdy myslíš, že to jediné, kvůli čemu chci na Aururu je – U Jehovábela!“

Syn se napřímil. „Co je?“

„Ten robot. To je R. Geronimo.“

„Kdo?“

„Jeden z poslíčků našeho Oddělení. A teď je tady, Venku. Mám volno a protože nechci, aby mě otravovali, nechávám svůj příjímáček doma. To je výsada C-7. Tedy pro mě poslali robota.“

„A proč si, tati, myslíš, že jde zrovna za tebou?“

„No samozřejmě díky mé důmyslné dedukci. Za prvé: kromě mě tady není nikdo, kdo by měl co společného s Policejním oddělením. A za druhé: ta mizerná kraksna si to míří přímo ke mně. Podle toho usuzuji, že jde za mnou. Možná kdybych zalezl za strom a zůstal tam –“

„No tak, tati, to není stěna. To by pak robot mohl strom obejít.“

Ten už ale mezitím volal: „Pane Baley, mám pro vás vzkaz. Jste očekáván na Ústředí.“

Robot zastavil, chvíli vyčkal a pak se ozval znovu: „Pane Baley, mám pro vás vzkaz. Jste očekáván na Ústředí.“

„Slyším a rozumím,“ přerušil ho Baley bezbarvým hlasem. Kdyby to neudělal, robot by pokračoval až do omrzení.

Baley na něj upřeně pohlédl a lehce se zachmuřil. Jednalo se o nový model, který byl zase o kousek podobnější člověku, ve srovnání s typy staršími. Před měsícem ho vybalili z krabice a s fanfárami zapnuli. Správa pořád vymýšlela něco – cokoli – jen aby byli roboti co nejpřijatelnější.

Tenhle měl šedavý a matný povrch něčeho na dotyk pružného (snad cosi na způsob jemné kůže). Povětšinou neměnný výraz obličeje nebyl až natolik idiotský, jako u ostatních robotů. Tak tohle musel Baley chtě-nechtě uznat, nicméně jinak, tedy mentálně, si s nimi nezařadil v ničem.

Na okamžik si Baley rozvzpomněl na R. Daneela Olivawa, robota – vesmířana, s nímž se setkal při dvou svých úkolech. Jednou na Zemi, podruhé na Solarii a naposledy, když s ním Daneel probíral problém zrcadlového odrazu. Daneel byl člověku natolik podoben, že s ním Baley jednal jako s přítelem, po kterém se mu potom mockrát stýskalo. Kdyby byli všichni roboti jako –

Raději řekl: „Ale já mám volno, chlapče. A necítím žádnou potřebu chodit na Ústředí.“

R. Geronimo zůstal stát. Rukama mu procházelo mírné chvění.

Baley si toho povšiml a uvědomil si, že došlo k naplnění určité míry rozporu v jeho pozitronových obvodech. Ty měly být poslušny příkazům člověka, běžně se však stávalo, že dva různí lidé vyžadovali dva různé druhy poslušnosti.

Robot prováděl výběr. „Máte volno, Pane. Jste očekáván na Ústředí.“

Ben zrozpačitěl: „Jestli tě, tati, potřebují –“

Baley pokrčil rameny. „Nehloupni, Bene. Kdyby mě skutečně tak nutně potřebovali, tak by pro mě poslali auto, a to nejspíš

s člověkem, dobrovolníkem, místo aby nařídili robotovi, aby mě tady popouzel svým vzkazem.“

Ben zatřásl hlavou. „Nemyslím, tati, že by pro tebe chtěli posílat člověka, když ani nevěděli kam, ani jak dlouho by tě mohl hledat.“

„Dejme tomu. Potom můžeme zkusit, o jak silný příkaz se jedná. R. Geronimo, jdi zpět na Ústředí a vyřiď tam, že přijdu zítra v 9.00.“ A rychle dodal: „Jdi nazpět. Je to příkaz.“

Robot viditelně zaváhal, otočil se, vykročil, znovu se otočil, pokusil se vrátit k Baleymu a nakonec zůstal stát. Celý jeho trup se chvěl.

Baley pochopil proč a zabručel směrem k Benovi. „Musím tam. U Jehovábela!“

Robotici to, co robota právě roztřásl, nazývali stejným potenciálem rozporu v druhé úrovni. R. Geronimo se ve své podřízenosti Druhému zákonu právě nacházel pod vlivem dvou rovnoprávných a protikladných příkazů. Normálně se tomu říkalo robotí zablokování, nebo ještě častěji jenom roblok.

Robot se pomalu otočil. Jeho původní příkaz byl sice silnější, ovšem ne až do takové míry, aby to nepoznamenalo jeho hlas, který nyní ztrácel na zřetelnosti. „Pane, mám příkaz, že pokud byste to řekl, což jste učinil a já mám příkaz –“ Zastavil se, načež chraplavě dodal. „Mám příkaz vám to říct, až když budete sám.“

Baley odměřeně kývl na svého syna a Ben bez váhání ustoupil. Věděl, kdy je jeho otec tátou a kdy policistou.

Chvilí se Baley popuzeně zabýval myšlenkou zesílit svůj vlastní příkaz a roblok v podstatě dokončit, ale nejspíš by došlo k takovému druhu poškození, že by to vyžadovalo pozitronovou analýzu a následné přeprogramování. Veškeré náklady by pak byly odečteny z jeho služného a docela lehce by se tato částka mohla rovnat jeho celoročnímu příjmu.

Nakonec řekl: „Ruším svůj příkaz. Co jsi mi to měl říct?“

Hlas R. Geronima se ihned vyjasnil. „Měl jsem přikázáno vám říct, že jste očekáván kvůli spojení s Aurorou.“

Baley se otočil a zavolal na Bena: „Počkej ještě tak půl hodiny a pak ostatním řekni, že chci, aby se vrátili.“

A potom, to když už se vzdaloval rychlými kroky, se netrpělivě obrátil k robotovi: „A proč ti nepřikázali, abys mi to řekl hned? A proč tě nenaprogramovali, abys pro mě přijel autem, abych teď nemusel pěšky?“

Ale proč tomu tak bylo, věděl dobře sám. Případná robotova nehoda by jen podmínila další vlnu protestů proti robotům.

Zvolnil. Od Ústředí je dělil ještě kus rušného provozu, ale ještě dřív se budou muset dostat za hradby Města a k těm jim zbývaly dva kilometry.

Aurora? Co za průšvih to bude tentokrát?

2

Za půl hodiny dorazil Baley k přístupové cestě do Města a sám sobě se pokoušel vyvracet to, co již začínal tušit. Tentokrát už snad – *snad* – ne.

Dosáhl přechodové roviny mezi Vnějškem a Městem, jehož stěny jej dosud dělily od chaosu civilizace. Položil ruku na signální tlačítko – a bylo otevřeno. Ani tentokrát nečekal, až bude brána dokořán, nýbrž dovnitř vklouzl hned, jak jen to bylo možné. R. Geronimo ho následoval.

Policejní hlídka se při jejich vstupu vyděla jako pokaždé, když přicházel někdo z Vnějšku. Opět ten nevěřící pohled, opět nárůst pozornosti, opět hmátnutí po blasteru, opět váhání vyjadřující zamručení.

Baley s výrazem plným chmur předložil identifikační kartu a hlídka zasalutovala. Dveře za ním se zavřely – a bylo to.

Rázem byl uvnitř Města. Všude kolem se vypínaly stěny a Město se stalo Vesmírem. Zase až po krk zapadl do onoho nekonečného, věčného hučení a zápachu lidí i soustrojí, kterými bude záhy pohlceno i jeho podvědomí. V mírném, nepřímém osvětlení nezbylo nic z nedokonalého a proměnlivého záření Vnějšíku s jeho zelení, hnědí, modří a bělobou, přerušovanými červení a žlutí. Tady nevál rozmarný vítr, tady nevládlo horko ani chlad, tady nehrozil déšť; nebyla tady ani tichá místa ustavičného a nehmatatelného proudění vzduchu, který se staral o jeho svěžest. Zdejší proplánovaný soulad teploty a vlhkosti byl člověku tak dokonale přizpůsoben, až se stával nesmyslným.

Tohle se v něm dělo pokaždé. Město ho opět přijalo do svého lůna a on to přijal s radostnou úlevou. Věděl, že takovéhle lůno je něčím, z čeho povstává a rodí se lidstvo. Tohle pociťoval při každém svém návratu.

Bude tomu tak jednou provždy? Nebo to skutečně dopadne tak, že se mu podaří jednoho dne vyvést z Města, ze Země, ke hvězdám bezpočet svých spřízněnců, zatímco on sám toho nakonec schopen nebude? Bude mu až do smrti domovem jenom Město?

Přestože věděl, že nemá žádný význam dál se tím trápit, zatlul zuby.

„Určitě tě sem přivezli autem, že ano, chlapče?“ zeptal se robota.

„Ano, pane.“

„A kde je teď?“

„Nevím, pane.“

Baley se otočil k hlídce: „Tehle robot sem byl dopraven asi před dvěma hodinami. Co se stalo s vozem, kterým byl přivezen?“

„Pane, nejsem ve službě ještě ani hodinu.“

Další otázky tedy byly zbytečné. Jasně, ani v autě nevěděli, jak dlouho bude trvat, než ho robot najde, proto nečekali. Baley

dostal chuť zavolat je zpátky, ale beztak by mu řekli, aby použil expresní dráhu, že to tak bude rychlejší.

Jediným důvodem, proč dosud váhal, byl R. Geronimo. Netoužil sice po jeho společnosti na expresní dráze, ovšem jen stěží mohl předpokládat, že se robotovi povede projít nepřátelskými davy až do Ústředí.

Neměl tedy na vybranou. Spoléhat na komisaře, že by mu tuto situaci ulehčil, bylo nepochybně marné. Proč by to vůbec mělo vzrušovat právě jeho, a to i bez ohledu na to, zda čas má, či nikoli.

„Tudy, chlapče,“ uzavřel přemítání Baley.

Město se rozprostíralo na pěti tisících čtverečních kilometrech a bylo protkáno více než čtyřmi sty kilometry expresní dráhy a několika dalšími stovkami kilometrů Přivaděčů. To všechno sloužilo více než dvaceti milionům obyvatel. Spletitá dopravní síť měla osm úrovní se stovkami mimoúrovňových křižovek různých stupňů složitosti.

Jako detektiv by je měl Baley všechny znát – a tudíž je znal.

Stačilo se spustit na nejbližším rohu Města, porozhlédnout se a pak si zvolit jednu z možných kombinací.

Nebylo proto co řešit, cesta do Ústředí byla hračkou. Mohl vybírat z osmi nejvhodnějších tras, záleželo však na tom, která z nich bude v tuto dobu nejméně přeplněna.

Trvalo jen chvilku, než se Baley rozhodl a pobídl robota. „Tak pojďme, chlapče.“ Ten se mu poslušně pověsil na paty.

Přeskočili na projíždějící Přivaděč a Baley se zavěsil na jednu z vertikálních tyčí – bílou, teplou a k příjemnému uchopení tvarovanou. Sedat si nechtěl; dlouho nepojedou. Robot se na Baleyho pokyn chytil stejné tyče. Mohl sice stejně dobře zůstat bez držení – aniž by to jeho stabilitu jakkoli ohrozilo – ovšem Baley nechtěl riskovat ani to nejmenší nebezpečí vzájemného rozdělení.

Na Přivaděči již několik lidí bylo a jejich oči se samozřejmě – a nevyhnutelně – na robota hned zaměřily. Baley jejich pohledy jeden po druhém zachytával a za pomoci svého autoritativního výrazu je s jistým vypětím neutralizoval.

Na další Baleyho kývnutí Přivaděč opět opustili. Došli až k pásům a vzhledem k tomu, že ty se pohybovaly téměř stejnou rychlostí, nebyli ani nuceni zpomalovat, když na nejbližší z nich nastupovali. Hned nato Baley zaznamenal proudění vzduchu – přestali být chráněni plastovou uzávěrou.

S využitím dlouhodobých zkušeností se do *větru* zavěsil a přizvednutím jednoho z ramen zrušil nepříjemný tlak v úrovni očí.

Až na křižovatku s expresní dráhou pásy klesaly. Odtud oba dále rychlopásem pokračovali podél expresní dráhy vzhůru.

Uslyšel výkřik mladistvého hlasu: „Robot!“ a bylo mu jasné, co bude následovat (i on kdysi býval mladý). Byla jich celá skupina – dva, tři či snad pět – a jezdili po pásích nahoru a dolů. Půjde o to, že za chvíli robot jaksi klopýtne a vzápětí s řinkotem upadne. No a kdyby se náhodou některý z těch mládenců dostal před policejní soud, bude tvrdit, jako každý, kdo až dosud ve vazbě byl, že do něj robot narazil a vlastně tím ohrožoval plynulost provozu. Potom ho nepochybně propustí.

No a robot se nemůže ani bránit – to v prvním případě, ani vypovídat – to v případě druhém.

Baley se bleskově přesunul mezi prvního z mladíků a robota. Potom si odkročil na rychlejší pás, zvedl paži, jako by chtěl srovnat zvýšenou rychlost, a *nešťastně* do mladého muže, který na pomalejším pásu nic takového neočekával, vrazil. Ten stačil jenom vykřiknout: „Héj!“ a pak se rozplácl na pás. Jeho kumpáni se zastavili, v mžiku odhadli situaci a rozhodli se pro ústup.

Baley pronesl: „Na expresní dráhu, chlapče.“

Robot krátce zaváhal. Roboti totiž nesměli sami bez doprovodu na expresní dráhu vstupovat. Baleyho příkaz byl však tomu-

to nadřazen, tedy se pohnul a nastoupil. Baley šel až za ním, aby se nemusel zabývat prorážením cesty v davu. To ponechal na R. Geronimovi.

Díky tomu postupoval Baley dost rychle směrem k volnějšímú nástupišti vyšší úrovně. Tlačil robota stopu před sebou a znovu odolával okolním pohledům.

K Policejnímu ústředí však ještě pořád zbývalo patnáct a půl kilometru. Až tam si bude moci konečně oddychnout. Nakonec s sebou R. Geronima přivedl i tam. Bez oděrky, nedotčeného. U dveří ho vyměnil za příjemku. Pečlivě si na ní zkontroloval datum, čas a číslo robotovy série a až potom ji vložil do náprsní kapsy. Stejně si ale ještě před koncem směny ověří, zda byl tento *obchod* zaznamenán i do počítače.

Až po tomhle všem zamířil ke komisaři – neboť ho znal. Sebe-menší Baleyho zaváhání by mu ihned posloužilo jako záminka k jeho sesazení. Komisař byl tvrdý chlap. A Baleyho minulé úspěchy považoval za osobní urážky.

3

Komisařem byl Wilson Roth. Ve svém postavení se držel již dva a půl roku. Vystřídal v něm Julia Enderbyho hned po jeho odchodu do výslužby. Stalo se tak v důsledku rozruchu, jehož příčinou byla vražda jednoho vesmířana. Jen co se situace trochu uklidnila, bylo mu obezřetně nabídnuto odstoupení.

S jeho výměnou se Baley nikdy úplně nesmířil. Navzdory všem svým chybám mu byl stejným přítelem, jako nadřízeným; Roth byl pouze nadřízený. Vždyť vlastně ani nepocházel z Města. Tedy *tohoto* Města. Byl přiveden z Venku.

Roth nebyl ani příliš vysoký, ani příliš tlustý. Měl však velkou hlavu, která mu seděla na krku tak, že ji měl celou předsunutou

dopředu před trup. Díky této své hlavě budil dojem mohutnosti. Vše pak doplňovala těžká víčka na zpola zapadlých očích.

Přestože mnohým z jeho okolí připadalo, že vlastně pořád jenom spí, nic mu nikdy neuniklo. Baley to zjistil záhy po jeho příchodu. Nedalo by se říci, že by si ho Roth zamiloval. Stejně tak se nedalo říci, že by si on zamiloval Rotha.

Roth kupodivu nevypadal netrpělivě – ostatně tak nevypadal nikdy – ovšem jeho slova již žádné nadšení nevbuzovala. „Baleyi, proč je tak těžké vás nalézt?“ přivítal ho.

„Mám volné odpoledne, komisaři,“ odvětil mu zdvořile Baley.

„Samozřejmě, vaše C-7 výsada. Vysílač jste neslyšel, že? Tedy, něco takového, co přijímá služební vzkazy? Je vaší povinností odpovédět. A to i v době volna.“

„To mi známo je, komisaři, ale nevím už nic o žádném předpisu ohledně nošení Vysílače. Jsme k dosažení i jinými způsoby.“

„Uvnitř Města ano, ale vy jste byl Venku – nebo se mýlím?“

„Nemýlíte se, komisaři. Byl jsem Venku. Ovšem Směrnice ani v tomto případě nošení Vysílače nenařizují.“

„Jste tedy chráněn literou zákona, že?“

„Ano, komisaři,“ řekl Baley sebejistě.

Komisař, mocný a nevyzpytatelný muž, nejdříve zrudnul a pak se posadil na stůl. Ještě Enderbym zabudované okno na Vnějšek bylo již delší dobu zabeďněno a přemalováno. V uzavřené místnosti (nyní honosnější a komfortnější) působil komisař dojemem ještě mohutnějším.

Komisařův hlas zůstával i nadále klidný: „Baleyi, zdá se mi, že až příliš spoléháte na vděčnost, kterou vám Země prokazuje.“

„Spoléhám na co nejlepší výkon své služby, komisaři, v rámci platných předpisů.“

„A vedle vámi překroucených nařízení i na pozemský vděk.“

Baley mlčel.